

УДК 353:336.748.12

Л. В. Пельтек,
к. е. н., доцент

СТВОРЕННЯ ДІЄВОГО МЕХАНІЗМУ АНТИІНФЛЯЦІЙНОГО ІНВЕСТИЦІЙНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Розглядаються теоретичні аспекти сутності інфляції й антиінфляційного регулювання; аналізуються фундаментальні положення моделей досягнення економічної рівноваги; визначаються ключові напрями антиінфляційного інвестиційного регулювання, що враховують особливості української економіки в умовах кризи.

The theoretical aspects of essence of inflation and antiinflationary adjusting are examined; the fundamental are analysed positions of models of achievement of economic equilibrium; the key trends of antiinflationary of the investment adjusting are determined, which take into account the features of the Ukrainian economy in the conditions of crisis.

Ключові слова: інфляція, антиінфляційна інвестиційна політика, заощадження, інвестиції, попит та пропозиція.

ВСТУП

Інфляція — це не лише феномен сфери грошового обігу, це — системне утворення, пов'язане з впливом усієї економічної системи суспільства. Поява інфляції є результатом порушення загальної економічної рівноваги, яка характеризує стан суспільного відтворення в цілому [1]. Порушення загальної економічної рівноваги, яке спричиняє інфляцію, зумовлене дією цілої низки різних чинників. Ці чинники характеризують вплив різних сфер економічних відносин і стають окремими елементами при дослідженні інфляції як системного утворення.

Загальнотеоретичні й методологічні основи дослідження інфляції представлені в працях основоположників економічної науки: А. Сміта, Д. Рікардо, У. Петті, Дж.М. Кейнса, К. Маркса й інших вчених.

Стосовно сучасних умов ринкової економіки, то питання інфляції одержали свій розвиток у роботах Дж.К. Гелбрейта, Е.Дж. Доллана, Ф. Кейгена, А. Маршалла, П.Самуельсона, С.Фішера, М. Фрідмена, П. Хейне, Дж. Хікса, Л. Ерхарда й інших закордонних економістів.

У сучасних українських джерелах різні аспекти дослідження антиінфляційного регулювання одержали відбиття в наукових працях А. Амосова, В. Геєця, А. Давидова, С. Кравченка, С. Теленика, С. Лушина, В. Маневича, О. Мельника, В. Перламутрова, О. Мірошникова, А. Овода, В. Пинзеника, Г. Римара, М. Савлука, А. Томашика, Ю. Сколотяного, О. Петрика та ряду інших.

Наукові теоретичні й конкретно-економічні роботи вчених внесли істотний вклад у дослідження антиінфляційних механізмів. Однак корінні зміни всієї життєдіяльності українського суспільства в умовах кризи, складність і неоднозначність змін, що відбуваються у соціально-економічній сфері, викликають необхідність проведення подальшого дослідження названих проблем.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Дослідити теоретичні аспекти сутності інфляції й антиінфляційного регулювання; уточнити роль антиінфляційної економічної політики; провести аналіз фундаментальних положень моделей досягнення економічної рівноваги й визначити на цій основі ключові напрями антиінфляційного регулювання, що враховують специфічні умови української економіки.

РЕЗУЛЬТАТИ

Регулювання розвитку інфляційних процесів є одним із ключових завдань державного регулювання економіки будь-

якої країни. Багатоаспектність антиінфляційної політики зумовлюється чинниками інфляції, необхідністю визначення впливу такої політики на терміни стабілізації, темпи економічного зростання, структурні зрушення в економіці та визначення механізмів розвитку економіки. Антиінфляційна політика змінюється і коригується залежно від ситуації в економіці [2].

Як зазначає академік В. Геєць, "коригувати рівень інфляції треба відповідно до конкретної ситуації, узгоджуючи його з усіма іншими складовими, спрямованими на стимулювання економічного піднесення" [3].

Протягом 2007 та на початку 2008 р. план антиінфляційних заходів поєднував короткострокові та довгострокові заходи, що стримують надлишкове зростання попиту, і дії, що стимулюють розширення виробництва [4].

Передумовами та причинами виникнення інфляції в Україні є невідповідність підвищення доходів населення темпам підвищення продуктивності праці; зростання швидшими темпами цін виробників, ніж споживчих цін; необдумане підвищення витрат на утримання управлінського апарату. Надмірна частка споживання та недостатні обсяги нагромадження призвели до необхідності покриття надлишку внутрішнього попиту за рахунок випереджального зростання імпорту, а відтак — стабільного погіршення сальдо зовнішньої торгівлі та ризиків валютної дестабілізації. За 2003—2008 рр. номінальні доходи населення зросли в 4,2 рази, реальні — в 2,1 рази, а реальний ВВП — лише в 1,4 рази. В Україні одночасно проявилися ознаки валютної, фондової, банківської криз в умовах дестабілізації ринку нерухомості, рецесії будівництва та загального погіршення внутрішньої і зовнішньої макроекономічної ситуації. "Спусковим гачком" стали скорочення реального споживчого попиту в умовах прискорення інфляційних тенденцій та посилення монетарних обмежень у поєднанні з дестабілізуючим впливом світової фінансової кризи.

І це — логічний результат реалізації інфляціогенної моделі невиваженої соціальної орієнтації економіки, яка функціонує за відсутності цілеспрямованої інвестиційної політики на підґрунті зовнішнього кредитування.

Світовий досвід підказує, що політика стримування попиту ефективна лише в умовах стабільного макроекономічного зростання. Подолання ж кризових явищ відбувається переважно за рахунок неокейнсіанських моделей регулювання економічної системи, навіть якщо це призведе до деякого підвищення темпів інфляції. Тому необхідно виробити та запровадити в життя комплекс заходів, що базуються переважно на стимулюванні вітчизняного виробництва. А це

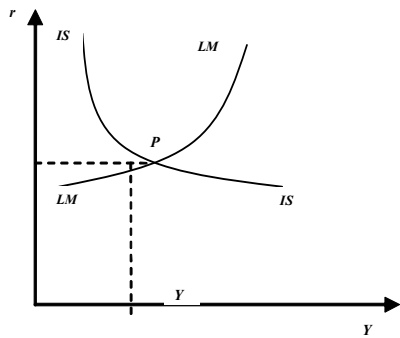

Рис. 1. Крива Дж. Хікса ("хрест")

неможливо зробити без поліпшення інвестиційного клімату та збільшення сукупного платоспроможного попиту [5].

Відтак, перед антикризовою політикою постають серйозні дилеми, пов'язані з вірним вибором її пріоритетів, необхідністю розмежування поточних антикризових і стратегічних пріоритетів та розробки несуперечливого комплексу заходів щодо їх досягнення.

У період дна, а тим паче стагнації, акцент має робитися на політиці стимулювання попиту. І через стимулювання попиту — на стимулювання виробництва, — наголосив О. Пасхавер [6]. При цьому він спрогнозував, що вихід на процес росту може затягнутись на два-три роки.

Вперше висунули ідею регулювання інфляції усередині 30-х років ХХст. представники кейнсіанської теорії. Їх ідея "контрольованої" інфляції сформувалась як складова кейнсіанської теорії державного регулювання економіки шляхом впливу на платоспроможний попит.

Дж. Кейнс і його послідовники вважали, що різними економічними важелями, у тому числі збільшенням грошової маси в обігу, держава може стимулювати розширення попиту, реакцією на що буде зростання пропозиції, а отже, і виробництва товарів без підвищення цін. Це, у свою чергу, призводить до зростання інвестицій і послаблення інфляційного тиску надлишку грошей на товарних ринках. Таке переключення додаткової емісії робить інфляцію регульованою й ефективною навіть за повної зайнятості.

Однак, вже на початку 1970-х років країни з ринковою економікою стикнулися з новим явищем — стагфляцією (одночасне зростання інфляції та безробіття), в 1956—1965 рр. середньорічні темпи зростання роздрібних цін становили у США 1,7%, в Англії — 3,1, у Франції — 5,0, в Італії — 3,4, то у 1974—1991 рр. — відповідно 9,3%, 15,8, 10,5 і 17,9% [7]. Такі зміни були зумовлені низкою об'єктивних процесів, які виключили можливість регулювати інфляцію згідно з кейнсіанськими ідеями, що призвело до популяризації монетаристського підходу. Якщо, на думку кейнсіанців, держава повинна відігравати активну роль у стабілізації економіки, а отже, у інфляційних процесах, то монетаристи були прихильниками вільного ринку. І головними недоліком ідеї контролюваної

ної інфляції, на їх думку, було неврахування наслідків інфляційних заходів уряду, свідому реакцію економічних агентів (підприємців і найманих працівників) на майбутню інфляцію.

Монетаристи стверджували, що ринок є достатньо конкурентоздатним, що забезпечує високий ступінь макроекономічної стабільності. Державне управління вважається неефективним, шкідливим для індивідуальної ініціативи і нерідко містить політичні помилки, які дестабілізують економіку. Монетаризм виступає за те, щоб державного сектора було якомога менше. Вони стверджують, що інфляція віддзеркалює розширення ролі держави. Вона безпосередньо пов'язана з податковою політикою і зростанням державного боргу. Інфляційні процеси породжуються додатковою грошовою емісією, пов'язаною не лише з покриття державних витрат, а й високим рівнем податків, а також позиками, що обмежують можливості виробничих інвестицій. Монетаристська політика наголошує на кардинальному скороченні державних витрат та історичній перебудові економічної функції держави [8].

За М. Фрідменом, розробка механізму ефективного інвестиційного (й одночасно антиінфляційного) державного регулювання, перш за все, побудови механізму ефективною податкової політики — центральна проблема збалансованої ринкової економіки.

За Л. Лаффером, скорочення податків спричинить значне зростання сукупного попиту, що перевищить будь-який приріст сукупної пропозиції, яка спочатку створить великий бюджетний дефіцит, а потім прискорення інфляції. Теорія пропозиції, представником якої є А. Лаффер, пов'язує феномен стагфляції (стагнація плюс інфляція) із зростанням державного втручання в економіку, зокрема із податковим "клином" між витратами виробництва й цінами товарів, що зростає, з негативною дією на стимули до праці системи перекладання податків та із зарегульованістю ділової (інвестиційної) активності з боку уряду. За переконанням А. Лаффера, скорочення податків не має викликати інфляційні дефіцити.

Програма сучасного монетаризму передбачає переорієнтацію податкової політики на користь стимулювання підприємства та пріоритету кредитно-грошового регулювання з метою стабілізації грошового обігу й рівня цін. У зв'язку з цим передбачається, відповідно до ідей М. Фрідмена, введення в практику монетарного правила. Це щорічно офіційно встановлена межа приросту грошової маси (3—5%), яка має відповідати середньому зростанню ВНП і національного доходу, зайнятості, рівню цін, сальдо платіжного балансу; сприяти ослабленню форм контролю за функціонуванням банківської системи, відмові від практики адміністративної дії на процентні ставки; підпорядкуванню фіскально-податкових інструментів боротьби з інфляцією, скороченню бюджетного дефіциту; забезпечувати збалансованість попиту та пропозиції на гроші, рівновагу товарної і грошової маси.

Умови рівноваги на ринку товарів і грошовому ринку як результат інвестиційної активності й державного антиінфляційного регулювання відображає проста стандартна рівноважна модель *IS-LM*, яка запропонована англійським економістом Дж. Хіксом. Ця система (діаграма) двох кривих *IS-LM* ("хрест" Дж. Хікса) приводила (залежно від зміни припущень) або до класичного (докейнсіанського), або до кейнсіанського варіанта функціонування національної економіки. Розглянемо ці варіанти у взаємодії (рис. 1).

Одна з кривих *IS* характеризує рівновагу в товарному секторі економіки й слугує зосередженням усіх комбінацій норми відсотка на капітал *r* і національного доходу *Y*, що забезпечують рівність заощаджень *S* й інвестицій *I*. Інша крива *LM* характеризує рівновагу в грошовому секторі економіки й виражає всі можливі комбінації норми відсотка та доходу, які забезпечують рівність попиту на гроші *L* і їх пропозицію *M*. Перехрестя кривих *IS* *LM* визначає єдину точку рівноваги всієї системи *P*, в якій процентна ставка і національний дохід перебувають у стані рівноваги.

Рис. 2. Крива А. Філліпса (класичний варіант)

Шляхом зміни початкових передумов модель Дж. Хікса дає змогу переходити від класичного варіанта, де гроші (інвестиції) здійснюють певний вплив на формування рівня грошового доходу і зайнятість, до кейнсіанського варіанта, де вплив грошово-кредитних чинників паралізований глибокою депресією. Це добре проілюстровано на рис. 1. Якщо крива IS перетинає LM на її лівому горизонтальному відрізку, то економічна ситуація відповідає тому варіанту кейнсіанської теорії, де дія грошових чинників повністю паралізована, і грошово-кредитна політика безсила протидіяти депресії і кризі. Щоб вплинути на стан економічної системи, потрібне пряме втручання держави за допомогою бюджетних важелів (зниження податків або збільшення витрат, інвестицій та інше), що призведе до пересування кривої IS управо, а отже, до збільшення національного доходу. Також зросте процентна ставка, крім тих випадків, коли крива LM виявляється плоскою (ці випадки відомі як кейнсіанська "пастка ліквідності").

Вважаючи, що "пасткою ліквідності" характеризувався стан грошових ринків за часів Великої депресії 30-х років ХХ ст., багато кейнсіанців наполягали на тому, щоб для стимулювання сукупного попиту була використана фінансова політика.

Якщо модель Дж. Хікса набуває класичного вигляду, тобто якщо крива IS перетинає LM в круто зростаючій частині, то підвищення попиту в товарному секторі приводить до зростання норми відсотка, але не впливає на рівень національного доходу, обсяг виробництва й інвестицій. Це дає можливість поєднати процеси інвестування в створення робочих місць (зайнятості), оплати праці й інфляції. Тому логічним є неминучий перехід до кривої А. Філіпса (рис. 2).

Класичний варіант кривої А. Філіпса розроблений у кінці 1950-х років, який дав змогу виявити стійку статистичну регресійну залежність (кореляцію) між ставкою (темпами зміни) безробіття в Англії за період 1861—1957 рр. Динаміку цін й інфляції цей варіант кривої не відображає. Тому доцільно перейти до її кейнсіанського варіанта. Кейнсіанці П. Самуельсон і Р. Солоу, замінили в діаграмі А. Філіпса темпи (ставки) заробітної плати в регресійних рівняннях показником темпів зміни (зростання) рівня товарних (ринкових) цін, отримавши модифіковану криву А. Філіпса, де динаміка цін пов'язана зворотною залежністю з рівнем зайнятості (безробіття).

Кейнсіанці зробили з цього важливі висновки стосовно ставлення до економічної політики.

За допомогою кривої А. Філіпса кейнсіанці висунули таку тезу: чим вищі темпи інфляції, тим менше безробіття і навпаки, чим повільніше зростають ціни, тим більше людей втрачає роботу.

Ця теза відповідала кейнсіанським схемам управління кон'юнктурою. Проілюструємо це за допомогою графіка (рис. 3).

P_1, P_2, P_3 тощо — відповідні темпи зростання цін;
 U_1, U_2, U_3 тощо — відповідні рівні безробіття.

Крива AB (кейнсіанський варіант кривої А. Філіпса) відображає всі можливі поєднання значень двох параметрів — темпів інфляції і норм безробіття.

Припустимо, початковому рівню безробіття U_1 відповідає початковий темп зростання цін P_1 . Цей рівень безробіття розглядається урядом як надмірно високий. Щоб знизити його, необхідно здійснити низку грошово-кредитних і бюджетних заходів щодо стимулювання попиту й інвестиційної активності. У результаті нових інвестицій збільшиться виробництво та будуть створені нові додаткові робочі місця.

Норма безробіття впаде до певного рівня U_2 , але одночасно посилюється інфляція — темп зростання цін підвищиться до наступного рівня P_2 .

Загострення інфляції і знецінення грошей можуть викликати занепокоєння фінансових і економічних кіл, і це змусить уряд ужити відповідних заходів: увести кредитні обмеження, скоротити витрати бюджету й інвестиції (знизити інвестиційну активність) тощо. Ціни в результаті впадуть до чергового рівня P_3 , але одночасно доведеться пожертвувати високою зайнят-

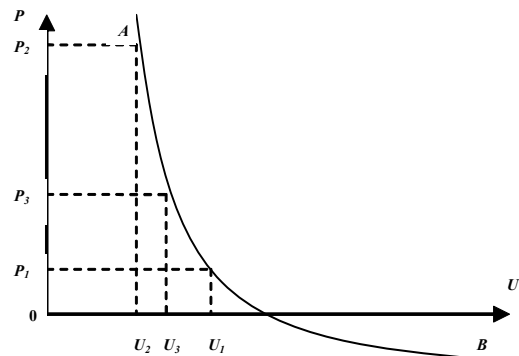

Рис. 3. Крива А. Філіпса (кейнсіанський варіант)

істю і піти на збільшення безробіття до відповідного рівня U_3 .

Отже, крива А. Філіпса в кейнсіанському формулюванні давала змогу обґрунтувати політику "швидкого реагування" для доцільної дії на попит і для досягнення розумного компромісу між різними цілями економічної політики.

Але М. Фрідмен та інші монетаристи гостро критикували кейнсіанську інтерпретацію кривої А. Філіпса. Вони виражали, зокрема, недовіру до спроб вивести із статистичного відношення, яке вона відображала, стійку теоретичну закономірність. Монетаристи запропонували своє трактування кривої А. Філіпса. Монетаристський варіант кривої А. Філіпса дає можливість враховувати інфляційні очікування. Ця версія кривої А. Філіпса адекватніша сучасним умовам реформування української економіки. Але переконаємося, що монетаристи, які гостро критикують кейнсіанців, приходять до тих самих практичних висновків і рекомендацій. М. Фрідмен спробував спростувати кейнсіанську теорію вимушеного безробіття, що органічно за Дж. М. Кейнсом випливає з браку робочих місць ("ефективного попиту" на робочу силу).

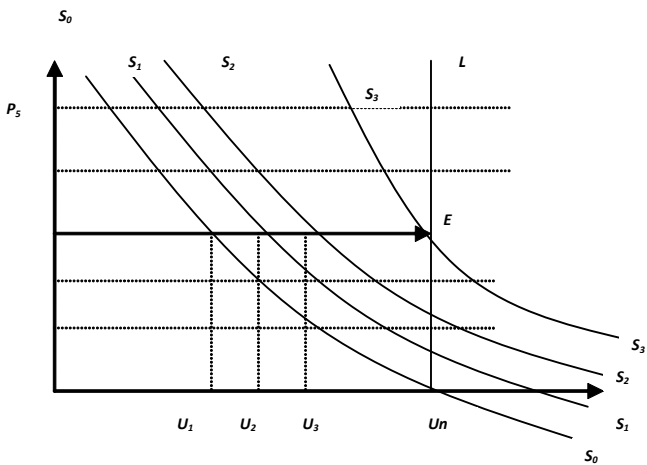
Монетаристи ж, виходячи зі свого трактування економічної системи, яке автоматично забезпечує максимальний рівень виробництва і зайнятості, вважають, що безробіття має добровільний характер, є результатом вільного вибору людей. Вони доводили, що якби звільнені люди змінили професію, змінили місце проживання або погодилися б на нижчу зарплату, вони знайшли б роботу.

Важливу роль в аргументації М. Фрідмена грає проблема ринкової рівноваги. Він вводить поняття рівноважного (природного) рівня безробіття, який визначений структурними особливостями ринку робочої сили з урахуванням різного роду ринкових деформацій, відсутністю інформації про потребу в трудових ресурсах і вакансіях. Водночас цей рівень безробіття не є абсолютною незмінним, він залежить від поведінки окремих соціальних груп, від політики адміністрації, що керує.

Ключовий елемент у системі монетаристських поглядів — проблема інфляційних очікувань.

У кейнсіанських моделях господарські агенти орієнтуються, як правило, на номінальні (грошові ставки) оплати, незважаючи на зростання цін і задовольняючись одноментним зростанням номінального доходу.

Монетаристська схема, навпаки, передбачає, що люди враховують у своїх розрахунках тільки реальні зарплати, тобто постійно здійснюють поправку на реальні зміни купівельної сили грошей у результаті зростання або зниження цін. Інакше кажучи, в умовах швидкого зростання цін поведінка господарських агентів змінюється. Вони починають враховувати вплив майбутньої інфляції при укладенні колективних договорів і ділових контрактів. Відповідно велику роль починає грати прогнозування рівня цін. А за якісного передбачення майбутньої динаміки цін реальний ефект інфляції зводиться нанівець. На графіці (рис. 4) така ситуація виражається вертикальним положенням кривої А. Філіпса (лінія LL). Ця вертикальна лінія позначає довготри-

Рис. 4. Крива А. Філіпса (монетаристський варіант)

валу рівноважну криву А. Філіпса. Вона проходить через крапку U_n , що позначає природний рівень безробіття. Інші криві ($S_0S_0, S_1S_1, S_2S_2, S_3S_3$ тощо) — це короткострокові криві А. Філіпса. Припустимо, уряд робить спробу понизити норму безробіття за рахунок активної інвестиційної політики до рівня U_1 . Рівень інфляції підвищиться при цьому до величини P_3 . Але при збереженні цього темпу інфляції очікування подальшого знецінення грошей посилюватимуться, а стимулюючий вплив інфляції на стан економіки буде знижуватись. Це приведе до переміщення короткострокової кривої на графіці управо, в положення S_1S_1, S_2S_2 тощо. Інакше, це означає, що погіршали умови для компромісу, який дав би уряду більше можливостей для вибору прийняттого курсу політики. Цей процес продовжуватиметься доти, доки при збереженні інфляції на визначеному рівні P_3 не буде досягнута точка рівноваги E , де безробіття збігається з її природним рівнем. Щоб за цих умов додати економіці нового стимулюючого імпульсу, потрібно ще більше підвищити темп інфляції P_4, P_4 тощо. Це знов понизить безробіття і покладе початок новому етапу коректувань.

На думку М. Фрідмена, вивести економічну систему з рівноваги можуть лише раптові "грошові шоки" і несподівані спахи інфляції, які несподівано для агентів знижують їх реальну зарплату.

Щоб постійно підтримувати надмірно високий рівень зайнятості, урядові органи повинні безперервно стимулювати інфляцію, переходити від одного темпу, до якого вже звикли господарські агенти, до нового, ще вищого. Тільки така політика може дати реальний короткостроковий ефект.

Отже, у схемі М. Фрідмена грошові імпульси на короткий час покращують господарську ситуацію, але лише ціною майбутнього прискорення темпів інфляційного тиску.

Наслідком цього є однозначний висновок: зрештою, ідеї кейнсіанства й монетаризму повністю приводять до тотожного результату. Цей висновок може бути прийнятий на озброєння урядовими структурами України для коректування ходу економічної реформи.

Реалізувати завдання відновлення економічного зростання лише грошово-кредитними засобами, запропонованими сучасним монетаризмом, в українських реаліях неможливо. Це пояснюється тим, що теорія монетаризму спирається на тверду основу ринкової економіки, де діють конкурентні сили. Саме через це важливими складовими антиінфляційної політики сучасного періоду можна вважати всі заходи, які сприяють появі цивілізованого конкурентного ринкового середовища.

Синтезуючи проблему виходу економіки з кризи та інфляційну стурбованість, необхідно суттєво підвищити питому вагу інвестицій в економіку. Наприклад, використання керованої емісії на фінансування інвестиційних проектів не несе в собі такі негативні наслідки, як її спрямування на фінансування

поточних витрат бюджету (звичайне "проїдання" коштів). Адже внаслідок зростання інвестицій повніше завантажуються існуючі та створюються нові виробничі потужності, що зменшує інфляційний сплеск унаслідок емісії. Інвестиції також дають можливість отримати реальні доходи підприємствам та їх працівникам, що в підсумку дасть змогу збільшити реальні доходи і бюджету. Саме цей напрям руху і є тим шляхом, який, надаючи поштовх економічному зростанню, допоможе вирішити й інфляційну проблему на тривалу перспективу.

ВИСНОВКИ

Різноманіття теоретичних поглядів представників різних економічних шкіл на причини та наслідки розвитку інфляційних процесів у економіці ускладнює вибір інструментів ринкового саморегулювання та державного антиінфляційного втручання. У цьому сенсі застосування західного досвіду, що не зважає на українську специфіку, може привести до отримання зміщених оцінок і, отже, до помилок в процесі ухвалення рішень.

Тому, враховуючи вплив зовнішніх потрясінь та внутрішні посилюючі чинники (структурна розбалансованість промислового комплексу, низький рівень конкурентоспроможності вітчизняної продукції, експортно орієнтована модель економіки, ресурсо-витратний характер виробництва, від'ємне сальдо платіжного балансу, домінація іноземного капіталу у банківському секторі тощо), основою антиінфляційної програми повинні стати пріоритетні завдання тактики і стратегії виходу України з економічної кризи, одне з яких — це стимулювання інвестиційної діяльності. Державні інвестиції повинні бути спрямовані на розвиток найважливіших галузей. Особлива увага має зосередитися на паливно-енергетичному комплексі, адже від нього найбільшою мірою залежить ефективність функціонування всього господарства України. Крім державних інвестицій, треба активно залучати й іноземні, звичайно, за умов захисту національного виробництва, оскільки джерела інвестиційних ресурсів, необхідні для відновлення економічного зростання, нині дуже обмежені.

Література:

1. Черничко С. Вплив монетарного чинника на розвиток інфляційних процесів в українській економіці /С. Черничко // Ринкова трансформація економіки України: проблеми регулювання: колективна монографія. / за ред. В.Ф. Беседіна, А.С. Музиченка. — К.: НДЕІ, 2005. — 551 с.
2. Ривак О. Інфляційні процеси в Україні: основні причини та державне регулювання / О. Ривак / VI Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція "Сучасний соціокультурний простір 2009" [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://intkonf.org/kand-ekon-n-rivak-os-inflyatsiyni-protsesi-ukrayini-osnovni-prichini-ta-derzhavne-regulyuvannya/>
3. Геєць В. Антикризисні заходи в Україні приречені на невдачу / В. Геєць // Дзеркало тижня. — № 16 (744) 30 квітня — 15 травня 2009 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.dt.ua/2000/2020/66127/>
4. Данилишин Б./ Пріоритети уряду незмінні / Б. Данилишин / Урядовий кур'єр. — 10 червня 2008 р., № 105. — С. 7.
5. Білошицький О. Суть, структура та соціально — економічні наслідки інфляційних процесів в економічній макросистемі / О. Білошицький — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://bibl.kma.mk.ua/pdf/naukpraci/politics/>
6. Пасхавер А. Економіка України виходить из кризи — на / А. Пасхавер [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://news.finance.ua/>
7. Давыдов А. Инфляция в экономике: мировой опыт и наши проблемы / А. Давыдов. — М.: Международные отношения, 1991. — С. 27.
8. Савченко А. Макроекономіка: підручник / А. Савченко. — К.: 2005. — С. 156.

Стаття надійшла до редакції 30.09.2010 р.